

BIBELSTUDIUM inför 2024 mars 10 *Domkyrkopastoratet (publiceras på nätet)*

I väntan på Herrens återkomst förkunnar och bekänner vi Kristi död och uppståndelse när vi firar den heliga mässan. Tillsammans gestaltar vi vad Kyaka, vad Församling, är – när vi möts i söndagens högmässa.

Läs mer på respektive hemsida – eller tala med församlingsherden.

Dessa bibelstudier, samt en del andra texter om gudstjänstliv och kyrkopaxis, kommer att finnas tillgängliga över Domkyrkopastoratets hemsida och min Facebook-sida; sök på "Aktiv Liturgi"

/ BJÖRN BÄCKERSTEN

MIDFASTOSÖNDAGEN, som är 4:E SÖNDAGEN I FASTETIDEN

Liturgiskt

Vi är mitt i fastan – Midfastosöndagen.

Laetare som står som underrubrik till söndagsnamnet är ett latinskt ord ur den medeltida Introitus-sången vid ingången till mässan, ur Jesaja 66:10, "Gläd dig Jerusalem..."¹

En (något udda) tradition är att använda rosa kyrkoskrud denna söndag (liksom på 3: s i Advent). Härigenom anknyts till ett medeltida namn: Rosensöndagen, och markerar något den lite mer harmoniska och inte så "lidandes-mättad" stämning som finns över denna dag, mitt i fastan.

Söndagen kallas ibland "Bröd-söndagen", med anknytning till Jesu brödunder och undervisning om livets bröd. Många församlingar ordnar olika slags försäljning av hembakt bröd till förmån för Svenska kyrkans fasteinsamling.

---

¹ 1:a söndagen kallas även *Invocavit*, "Han åkallar mig..." ur Psalt 91.

Likaså har 2:a söndagen en latinsk underrubrik: *Reminiscere*, "Herre kom ihåg din barmhärtighet" ur Psalt 25 och *Oculi*, 3:e söndagens extranamn kommer även den från Psalt 25.

Även Fastlagssöndagen under förfastan har en sådan referens: *Esto mihi* till Psaltaren 31, "Var för mig en klippa".

I liturgin UTGÅR alla "Halleluja" och Gloria (697) i mässan fram till påsknatten.

Texter: Detta kyrkoår läses FÖRSTA årgången.²

Liturgisk färg:

- Violettt eller Rosa (!), se ovan.
- *Vardagarna* har dock violett liturgisk färg.

Första läsningen ur 2 Konungaboken 4:42-44

Några (20) bröd och ett par sädesax mättar 100 man! Parallellen till dagens evangelium blir tydligt.

Men i GT-texten är det profeten Elisha som agerar. Elisha är profeten Elias efterträdare. Båda profeterna är, på olika sätt, ett slags prototyper för den kommande messias.

Elia är inte minst en förebild och föregångare till Johannes döparen, jfr Matt 11:14. Elia banar väg för Elisha – Johannes banar väg för Kristus.

Som Jesus hade Elisha tagit emot Guds Ande vid Jordan, hade lärjungar – och en av dem förrådde honom (2 Kon 5:19b ff). Fler paralleller finns, t ex:

- förkunnade Guds ord och vilja
- botade spetälska (2 Kung 5)
- botade blinda (2 Kung 6)
- uppväckte döda (2 Kung 4)

Profeten har just avvärjt en förgiftning (2 Kung 4:38-41) och möter en man med bröd och sädesax. Han kommer från Baal Shalisha (*Hebr.:* Herre över ting av trä) som låg norr om Lydda och söder om dagens Tel Aviv. Vilka männen är som nu skall få mat framgår inte. Men det är hungersnöd (v 18) och det fanns säkert

många hungriga i Gilgal (troligen en plats nära Betel).

Nu sker undret – och vad som händer "runt om" vet vi inte, mer än att man åt, blev mätta och fick över. Detta på löfte av Gud: "De skall äta och få över".

---

² För den som på gammalt vis vill följa passionsläsningarna som brukade förekomma vid faste- och passionsandakter under veckan följer vi i år serien från S:t Matteus (även om Psalmboken i slutet av Evangelieboken verkar föreslå annan Evangelieordning så tycks det vara detta som anges på många www-sidor – det var tydligen jag som angav fel förra veckan...).

Psaltarpsalmen 107:1-9

Psaltaren är indelad i fem "böcker". Psalt 106:48 är avslutningsvers i fjärde boken och Psalt 107 är den första psalmen i femte och sista boken. Denna in delning kanske anspelar på att Moseböckerna är delade i fem (5x30 psalmer=150). Men i den grekiska översättningen av Psaltaren (från 200-talet före KR, kallad *Seputaginta*) har man inte följt samma tankemönster. Där är psaltarpsalmerna redigerade lite annorlunda med följd att man får 151 psalmer i stället. Så varifrån och varför denna traditionella indelning skett vet man inte säkert.

"Han ger de törstande att dricka och mättar de hungrande med allt gott" (v 9) är signalvers för denna söndag.

Psalmen refererar till folkets belägenhet under vandringen från Egypten till det utlovade landet. Härigenom blir den också en tröstpsalm för alla människor som vandrar genom livet – ibland utan att förstå riktningen; Gud vill befria, leda på rätt väg, mätta och ge oss allt gott.

Episteltext från 2 Korinthierbrevet 9:8-10

Sambandet mellan att få *ta emot* av Guds överflödande goda och att *själva ge* vidare är väsentlig i textavsnittet.

"Det står skrivet", säger brevtexen och hänvisar till Psalt 112:9. Psaltarpsalmen handlar om "den rättfärdige" som handlar så. S:t Paulus låter det syfta på Gud. Kopplingen är inte fel. Vi är kallade att handla så som Han handlat och ge vidare det vi fått av hans överflöd.

En bra anknytning både till livet i allmänhet men inte minst fasteinsamlingen och dagens koppling mellan att bryta bröd med Herren, med varandra och med våra medmänniskor – särskilt dom som lider brist.

Evangelium enligt S:t Johannes 6:1-15

Jesu bröd-under och Jesu bröd-undervisning i evangeliet enligt Johannes 6 är det

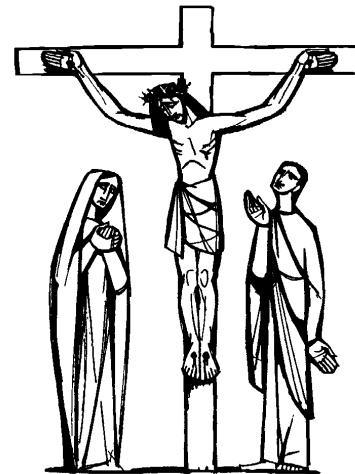

stora förklarande kapitlet om mysteriet med livets bröd och frälsningens bägare: Kristi kropp och blod. I övrigt har S:t Johannes ingen berättelse om instiftandet av det nya förbundets måltid. Varför? Vi vet inte säkert, men några saker går att säga:

- a) de övriga evangelierna (och S:t Paulus i 1 Kor 11:23-25) har berättat utförligt om mässans måltid. För Kyrkan var allt detta väl känt. Därför lägger Johannesevangeliet tyngdpunkten på ett annat sätt att se, nämligen:
- b) berättelsen om "fotatvagningen" (Joh 13), som handlar om den etiskt-moraliska "effekten" av den kärleksmåltid som är kännetecknande för det nya förbundet (ta emot av Guds förlåtelse – visa varandra tjänande kärlek).

Två andra aspekter:

- c) Vid korsfästelsen påminner aposteln om hur Jesu offerdöd ger oss de två huvudsakramenten (dop och eukaristi) dopets vatten och mässans försoningsblod (Joh 19:34); och:
- d) vid tiden för evangeliets tillkomst (runt år 90) är sakramenten ifrågasatta av kritikerna i andra religioner, och de som förbereddes för dopet och införandet i Kyrkogemenskapen fick först i slutet av sin inskolning (den tid som kallas katekumenatet) kunskap om mässans mysterium. Undervisningen om mässan tillhandahölls först och främst internt.

Vi vet alltså inte säkert vad som ligger bakom detta lite märkliga uteslutande av instiftelseberättelsen. Men hur som helst ger oss Joh 6:22-59 en gedigen kunskap om hur urkyrkan förstod Jesu undervisning om sin sanna närvaro i brödet och vinet som dukades till Kyrkans nya måltid.

Nå, "ingressen" till denna undervisning är berättelsen om brödundret. Även den har något att säga om mässans måltid där vi tar bröd, tackar Gud, bryter och kommunicerar (jfr Joh 6:11a).

Vad är det som händer? Det är nära påskhögtiden. Jesus har botat en sjuk vid Betesdammen (Joh 5:1-18) och vandrar sedan från Jerusalem upp mot Galileen där han predikar och undervisar. Många ifrågasätter honom – och han svarar tålmodigt (Joh 5:19-47).

Sedan "...for han över till andra sidan Tiberiassjön". Han, och lärjungarna, verkar utgå från Kafarnaum (där S:t Petrus bodde med sin familj, och där Jesus också ofta bodde när han var i Galileen). Nu far han över Gennesaretsjön, eller Galileiska sjön, (eller, som den kallas här: Tiberiassjön – efter den stad som uppkallats efter kejsar Tiberius). Han går upp på ett berg för att, vad der verkar, få vara ensam (jfr Joh 6:15). Men det blir inget med det. Situationen är att många samlat sig för att se och vara nära den man som gjort så många under (Joh 6:2, och kanske också få lyssna på Jesu undervisning). Av berättelsen så som den

återges hos de övriga evangelierna hör vi inget om undervisning men desto mer om botande och under.

Ett annat slags under sker: av den lilla matsäck som bärs fram till Jesus, några bröd och lite fisk, mättas flera tusen människor.

Man kan spekulera i **hur**. Det gör vi människor gärna. En del hävdar: kanske fick den lilla gåvan, som pojken bidrog med, många andra att dela med sig... I så fall ett nog så viktigt under med människohjärtan, men inte ett övernaturligt agerande genom brödvälsignelse och apostlarnas distribution.

Detta sistnämnda är dock vad evangeliet beskriver: **frambärandet** (offertoriet) som pojken och lärjungarna gör, **tacksägelsebön**, **brödsbrytande** och **utdelande**. Och så gör Jesus med sig själv: Kristi ena, för oss offrade kropp, bryts och delas under eukaristisk tacksägelse, i varje mässa och mättar tusen sinom tusen varje dag och på varje plats där Kyrkan firar Herrens Heliga Måltid, med **offertorium**, **eukaristi-bön**, **brödsbrytande** och **kommunion**. Mässans måltid finns, på ett hemlighetsfullt sätt, berättad i undret som sker.

Under den kommande veckan:

Man kan notera följande minnesdagar under den vecka som inleds med söndagen:

12/3 Symeon den nye Teologen var en grekisk munk, teolog och kristen mystiker, som levde omkring 949 till 1022. Han var abbot vid St. Mamas-klostret utanför Konstantinopel. Symeon är känd för sina hymner och teologiska skrifter.

17/3 Patrick *380-talet på Englands västkust; +461, i dagens Nordirland.

Biskop missionär. Bortrövad och hållen slav på Irland. Frigiven återvände han (efter sin prästvigning i Frankrike) för att bli "Irlands apostel". På bilden (från "nätet") håller han en treklöver (Gaeliska, ungefär: Shamrock) i handen, Irlands inofficiella nationalsymbol och en symbol för Treenigheten.

Dagen får ej sin plats i liturgin då datumet är en söndag.